

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum I. Decretalium, Per quadraginta, & tres Titulos distributum, in
quo agitur De Constitutionibus, Seu Legibus universim ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1706

§. VIII. De obligatione non apponendi, vel removendi obicem implendæ
legis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73031)

ternè significet in legislatore intentionem obligandi conscientiam *ad actum*; ut dictum est n. 270.

§. VIII.

De obligatione non apponendi, vel removendi obicem implenda legis.

298. **Q**uæstio est, an quis peccet, dum apponit obicem, seu impedimentum, vel illud non removet vel, si prævidet, eo stante se non valiturum implere legem, quam aliàs deberet? Peccari quandoque in tali casu, certum videtur. Nam ex communi doctorum sensu, peccat obligatus ad horas canonicas, si breviarium, quod habet, liberè, ac sine omni causa justa comburat, prævidens, se cras non habiturum aliud, consequenter non valiturum persolvere pensum horarum ceteroquin debitum: non tamen peccari *semper*, etiam certum videtur; nam excommunicatus non peccat, non procurando absolutionem ab ea censura, esto prævideat, se non valiturum audire sacrum eo die, quo aliàs eà remotà deberet; nec opifex tenetur abstinere à labore sibi conveniente, licet prævideat, se illo stante non valiturum satisfacere præcepto jejuniij. Ex hoc sequitur non posse admitti hanc doctrinam, quæ *indefinitè*, ac *universaliter* docet peccari, quoties impedimentum apponitur executioni præceptæ, vel impedimentum jam appositum non tollitur, vel apponendum non removetur. Nam hoc fallit in multis casibus, ut colligi potest in exemplis jam allatis.

299. Dices: superior præcipiens finem, simul præcipit media necessaria; sed inter media necessaria est non apponere, vel jam appositum impedimentum executioni præceptæ remove; ergo, qui hoc non facit, peccat. Sed hoc argumentum à Theologis non admittitur. Nam fallit in multis, seclusà distinctione. Deus enim efficaciter vult, & præcipit poenitentiam de peccato, quin velit, aut præcipiat præviam existentiam peccati, licet sit medium unice necessarium ad poenitentiam, deletivam peccati; idem est de poena damnatorum, quæ non stat sine impoenitentia finali; & tamen illam DEUS efficaciter vult, quin velit efficaciter istam. Hinc dicunt, quando quis efficaciter intendit finem, non requiri, quod e-

tiam efficaciter velit medium unice necessarium, quando prævidet aliunde futurum sub conditione, quam habet in sua potestate, ac purificat intendendò finem. Sed his prætermisissis.

Resp. ad argumentum dist. maj. Superior præcipiens finem, simul præcipit media, *ea voluntate, qua vult finem*, transl. secus neg. ma. hinc *transseat*, quòd, ubi finem præcipit absolutè ac simpliciter, etiam absolutè ac simpliciter præcipiat media; hoc tamen negatur, ubi finem præcipit solum sub conditione, seu ex suppositione, quòd subditus sit expeditus, seu non justè impeditus in talibus circumstantijs ad ponendum finem. Nam ubi est justa ratio non ponendi, vel non removendi certam circumstantiam, non præcipit non positionem, vel remotionem talis circumstantiæ; sic, ubi necessitas infirmi exigit præsentiam Petri quà stante hic die festo nequit adesse sacro, præcipiens auditionem facti, Petrum non obligat ad subtrahendam infirmo suam præsentiam.

Difficultas est, quæ leges, vel præcepta *per se loquendò*, simpliciter, & absolutè præcipiant finem, consequenter appositionem medij unice necessarij, & remotionem impedimenti impossibilis cum executione legis vel præcepti? Resp. talia esse præcepta, seu legem naturalem; sic Castropal. p. 1. tr. 3. D. 1. p. 21. n. 2. Nam obligatio, quam importat jus naturale, nascitur ex ipsis rebus ex se, & antecedenter ad omne jus positivum, consonis, & dissonis naturæ rationali, quà tali, ac primæ regulæ omnis honesti: ergo non potest esse limitata ad hoc, vel illud medium ponendum; aut hoc, vel illud impedimentum removendù; sed necessariò extendit se ad omne medium unice necessarium; & quodvis impedimentum impossibile cum executione finis præcepti: quamvis non immerito dici possit, etiam jus naturale non accipiendum de actu, vel omissione actus sub quacunque circumstantia; cum sæpe contingat, in certis circumstantijs licere, quod in alijs jure naturali non licet: secus autem dicendum est in jure, seu legibus, & præceptis positivis; nam hæc non obligant cum tanto rigore: sic quia *mentiri*, & *odisse D E U M*, jure naturali vetitum est, nec vitæ periculum excusat ab obligatione *non mentendi*,

endi, vel non odio habendi DEUM seclusio errore; secus tamen est in præcepto positivo audiendi sacrum, jejunandi; nemo enim die festo tenetur audire sacrum; aut die jejunii abstinere ab esu carniū, si per hoc subiret vitæ periculum, prudenter existimatum, inde nasciturum.

302. Quæstio tamen ulterior est, quæ sint illa media, ad quæ ponenda; vel impedimenta, ad quæ removenda obligant, vel non obligant leges, aut præcepta positiva?

Resp. Sanch. l. 1. in decal. c. 15. n. 4. & Salas l. 2. q. 71. tr. 13. d. 2. f. 9. à n. 117. hanc obligationem desumendam esse ex modo, quo quodlibet præceptum receptū est. Hanc responsionem ex parte approbat Castropal. cit. n. 3. dicens: in præceptis, & legibus positivis, eorum mediorum appositione esse sub obligatione, quæ per se, & natura sua necessaria sunt ad illorum executionem, ac eorum impedimentorum omissionem, vel remotionem, quæ per se, ac naturâ suâ obstant illarum executioni. Quoad reliqua verò servandum id, quod fert consuetudo, & modus, quo ejusmodi leges, & præcepta in usum deducta sunt.

303. In prima parte hujus regulæ omnino judico, eam rectè procedere quoad media per se necessaria; vel impedimenta per se obstantia, quando ea apponi, hæc omitti possunt, ubi non suffragatur causa sufficienter excusans ab earum positione, & istorum remotione; consequenter in casu, quo moraliter (spectato nimirum judicio prudenti, ac peritorum in materia, de qua ponenda, vel removenda queritur) possibilia sunt subdito. Sic surgere de lecto, adire templum, tempore, quo erit sacrum ex obligatione audiendum, est medium per se necessarium, consequenter per se præceptum lege audiendi sacrum, quoties adest causa excusans in ijs circumstantijs, à positione illorum mediorum, vel appositione impedimentorum, quibus stantibus ex natura rei actus præceptus executioni dari non potest. id ipsum tamen limitari debet ad omissionem medij, vel appositionem impedimenti, quo fit, ne præceptum executioni possit dari, quando contingit, vel jam urgente præcepto, vel saltem cum est in proximo, ut urgeat. Nam eo casu apponere impedimentum naturâ suâ impediens executionem, fou-

implerionem præcepti, aut legis urgentis, prohibitum est; puta, si die, quo audiendum foret sacrum, te committeres ludo, somno, aut alteri actioni non necessaria, cum sacri auditione impossibili, prævidens futurum, ut inde sacri auditio impediatur; secus dicendum est, ubi præceptum nec actu urget, nec in proximo est, ut urgeat; ita Castropal. cit. n. 3. §. dixi, cum Sanchez, salas, & alij. Nam in hoc casu ista impedimenta non sunt, nisi remota.

304. Quoad alteram partem de appositione, vel non remotione impedimentorum, quæ quis apponit, sciens impeditum iri finem, ac executionem præcepti, actu, vel in proximo urgentis, non est illicitum ea apponere, vel remove, quæ jam est recepta consuetudine, vel modò, quo certæ leges receptæ sunt, pro apponibilibus, licitè habentur, licet alioquin necessaria non sint; quia Legislator tali casu non imponit præceptum cum extensione ad finem v. g. jejunii in ejusmodi circumstantijs. Ex communi enim Doctorum consensu agricolæ, fabri lignarij, vel ferrarij, & alij, toto die graviter labore corporali defudantes, non obligantur ad abstinendum ab ejusmodi labore (licet divites sint, nec tali die illo labore ad alimenta familiæ, aliave domus suæ onera indigeant) quamvis prævideant, se titulo fatigationis ad conservandas, vel restaurandas vires, non valituros implere legem jejunii. Dixi: si talis actio, vel exercitium corporis, aut etiam animæ (v. g. studium in docendis, vel addiscendis literis, concionando &c.) in numero eorum exercitiorum sit, ad quorum circumstantiam leges se non extendunt; quod tandem reducitur ad eam regulam, jus positivum, sive prohibens, sive præcipiens, non extendi ad casum in circumstantijs, in quibus adest iusta causa, subditum eximens ab observantia legis; ut cum sunt tales circumstantiæ, quibus stantibus prudenter, ac merito præsumi potest, legislatorem à subdito in præsentī statu, & talibus circumstantijs constituto, non exigere positionem, vel omissionem actus, illis seclusis cæteroquin ex obligatione ponendi, vel mittendi. Talis tamen censeri non debet, appositio impedimenti, quæ fit in fraudem legis, nimirum de inultitia, & animo cluden-

di vim legis; cum nemini fraus sua patrocinari debeat. Casus videtur esse, si quis *precisè*, ne teneatur ad abstinentiam à secunda refectioe in quadragesima v. g. susciperet exercitium aliquod corporale, tantæ quandoque fatigationis, quantam subeunt mechanici prosequentes operas suas; si id fieret, secluso omni alio honesto fine, comparatione cujus illud exercitium haberet rationem medij.

ARTICULUS VIII.

De Actibus legis.

305. **Q**uatuor actus legi proprios communiter numerant Authores, juxta *L. legis virtus*: ff. de legibus, ubi Modestinus ait: *Virtus hæc est, imperare: vetare, permittere, punire*. Ex hoc inferunt Doctores cum D. Thoma 1. 2. q. 92. a. 1. nullam esse legem, quæ saltem aliquo modo, & ratione vel non *imperet*, vel non *vetet*, seu prohibeat, vel non *permittat* aliquid faciendum, vel factum *non puniat*; Sic Azor p. 1. l. 5. c. 5. q. 5. Suarez de leg. l. 1. à c. 15. quos citat, & sequitur Castropalaus p. 4. n. 1.

306. Loquendò autem de lege *imperante* & *vetante* not. 1. licet imperans actum aliquem præstandum, eo ipso etiam, saltem indirectè prohibeat omne aliud incompossibile cum existentia actûs, per imperium intenti; adhuc tamen *imperare*, ac *vetare*, seu prohibere, inter se differere. 1. quia lex imperans (quam alij etiam vocant *præceptum affirmativum*, seu positivum, sumendò *præceptum* non strictè, prout diximus superius; sed latè pro lege generaliter) directè intendit *positionem alicujus actûs*; & *vetans*, seu prohibens (quam alij vocant *præceptum negativum*) directè intendit *omissionem actûs*, Præceptum enim positivum, seu *affirmativum* est, quod directè (nimirum ex fine, quem immediatè respicit) præcipit positionem actûs; *negativum*, quod directè intendit alicujus actûs omissionem. Et ideo etiam leges aliæ sunt affirmativæ, aliæ negativæ: illæ præcipiunt actûs humani exercitium, istæ prohibent. Harum tamen distinctio in praxi malè colligitur ex vocabulis, quibus proferuntur: rectè ex objecto, in quod legislator directè fertur. Unde licet lex affirmativa etiam prohibeat, quid quid est in-

compossibile cum actu, quem intendit; consequenter ejus omissionem petat; id tamen solum exigit *indirectè*, quatenus directè quarit positionem actûs. Hinc licet in rigore quælibet lex, verè ac propriè aliquid *imperet*, nimirum positionem vel omissionem actûs; hoc ipsum tamen imperium ex fine directè quæsito esse aliud affirmativum, quando intendit alicujus actûs humani positivum exercitium; aliud negativum, si ejus omissionem, sive puram, sive positivam.

Ex hoc colliges: in quæstione, *an lex aliqua, vel præceptum sit affirmativum, vel negativum? de qualitate judicium esse ferendum ex fine per legem, vel præceptum directè quæsito*; non autem ex verbis, quibus voluntas, & dispositio legislatoris effertur, aut enuntiatur; sic, licet omnis actus intellectûs sit intellectio, alia tamen est affirmativa; alia negativa. Hinc sequitur, istam legem, vel præceptum: v. g. *die festo non omittes sacrum* (licet effertur verbis, seu propositione negativâ) nihilominus esse affirmativum; quia finis ejus directè intentus, est positio alicujus actûs, nimirum auditio sacri; & hoc (*abstinebis à mendacio, blasphemia &c.*) esse negativum; esto effertur propositione affirmante; quia finis ejus directè quæsitus, est ommissio mendacij, blasphemix &c.

Pro lege *permittente*, not. licet alicui aliquid *permittere* non inducat obligationem, quâ teneatur is, cui permittitur; inducere tamen obligationem in alios, ne facientem id, quod sibi permittitur, impediant, vel propterea puniant. Hinc si, quod alicui permittitur, est bonum, prohibentur alij, ne ipsum in ejus usu impediant; si verò sit malum, inhibentur Judices, ne, si faciat, propterea puniant. Ex hoc colliges: dispositionem superioris, qua subdito aliquid *permittit*, non esse legem, in quantum respicit eum, cui fit aliqua permissio; sed in quantum respicit alios, quos obstringit, ne in actu permisso alterum impediant, aut (si malus, sed permissus est) propterea puniant; quod tamen intellige de illis, qui permittenti subditi sunt; aliàs enim eos lege suâ, alteri aliquid permittente, non posset obligare; cum nulla detur jurisdictio in non subditum.

Advertendum præterea, esse discrimen